

Dagboek Dominomus

KEES MOELIKER *

Het zal u niet ontgaan zijn. In november 2005 werd in Leeuwarden een huismus doodgeschoten omdat de vogel de voorbereidingen van een wereldrecordpoging dominostenen-omgooien ernstig verstoorde door alvast enige tienduizenden dominostenen omver te werpen. De dood van deze mus - die al snel onsterfelijk werd als 'Dominomus' - hield de gemoederen in Nederland en ver daarbuiten lang bezig. Kees Moeliker hield een dagboek bij in de periode dat hij de Dominomus voor het museum probeerde te verwerven.

Dinsdag 15 november 2005 "Kijk pappa, ze hebben een mus doodgeschoten." Mijn dochter kijkt 's morgens meestal naar de herhaling van het Jeugdjournaal, en ook vandaag is het weer mijn eerste bron van het nieuws van gisteren. Ik bekijk de reportage over het doodschieten van een mus die in een grote hal in Leeuwarden 23.000 dominosteentjes had omgegooid. Er bleven nog bijna vier miljoen stenen staan zodat 'Domino Day', een tv-show waarin later in de week een recordpoging dominostenen-omgooien gedaan zal worden, gewoon door kan gaan. Maar voordat het vogeltje nog meer steentjes zou omgooien, werd ie afgeschoten. Volgens de Domino Day organisatie was er geen andere mogelijkheid. Mijn dochter vindt het zielig voor de mus, en dat is het ook. Uit nieuwsgierigheid check ik Google News en zie ik dat het doodschieten van de mus in Leeuwarden wereldnieuws is. USA Today en

CNN hebben het prominent op hun nieuws-site staan. In Nederland is alom verontwaardiging, zowel over het afschieten van de mus als over de ophef erover. Er is zelfs al een website (www.dodemus.nl) waarop een soort condoleance register geopend is. Er ontstaat een media-hype. Onderweg naar school en museum vraag ik mij af wat er met de dode mus gebeurd is. Ik hoop dat het lijktje niet achteloos weggegooid is. Deze mus moet voor het nageslacht bewaard worden en mag niet in onze komende Huismustentoonstelling ontbreken. Tijdens het wekelijkse

stafoverleg in het museum, meld ik mijn plan om de Dominomus te verwerven. Iedereen is enthousiast en denkt mee: "Check even of Harry hem al in zijn vriezer heeft liggen voordat je naar Leeuwarden rijdt". Ik bel direct met Harry Wijnandts, directeur van het Natuurmuseum Fryslân: "Heb jij die mus al? vraag ik. "Welke mus?" antwoordt hij. "De dominomus" zeg ik. Het is even stil in Leeuwarden. "Oh, die nee, ik zal eens even laten bellen". Ik weet genoeg en trek mijn eigen plan. Via internet vind ik de firma die het FEC in Leeuwarden ongedierte-vrij houdt, maar die hebben het afschieten van de mus "aan een specialist uitbesteed". De schutter zelf staat me telefonisch te woord: "Ja, een onmiskenbare Passer domesticus, een wijfje. Maar ik heb de vogel net vrijwillig afgestaan aan een Bijzonder Opsporings Ambtenaar. Je moet hem bellen als je de mus wilt hebben." Ik krijg het benodigde mobiele nummer. De BOA bevestigt dat hij de mus onder zijn hoede heeft: "Hij kan nog wel geprepareerd worden. Maar het loopt uit de hand met die mus, ik heb een spreekverbod. Je moet bij Justitie zijn." Het Openbaar Ministerie te Leeuwarden is slecht bereikbaar. Aan het eind van de dag krijg ik te horen dat de zaak van de dode mus wordt behandeld door het landelijk opererend Functioneel Parket in Den Haag.

Woensdag 16 november De Hoofdofficier van Justitie van het betreffende Parket krijg ik niet te spreken, maar aan het eind van de dag word ik gebeld door de zeer vriendelijke persvoorlichtster Valentine Hoen die goed op de hoogte is. Ze doet geen uitspraken over de mus maar zegt dat er een schriftelijk verzoek moet komen. Inmiddels heb ik een paar blaadjes met aantekeningen over de vraag

HET RESULTAAT:
18 DECEMBER 2005,
DE DOMINOMUS IS
OPGEZET.
[FOTO: KEES MOELIKER]

"Wie gaat er over de Dominomus?" Ik overleg met de redactie van de Achterpagina van de NRC over een stukje over mijn queeste. De krant wil wel, maar stelt terecht als voorwaarde een foto van de dode mus. Er circuleren wel wat dodemusfoto's op internet, maar die zijn zeker niet van de Dominomus. De mussenschutter is inmiddels met de dood bedreigd en een populaire diskjockey heeft een beloning uitgelooft om Domino Day te verstoren. Dit gaat te ver, veel te ver.

Donderdag 17 november Het officiële verzoek tot overdracht van de dominomus gaat per fax en gewone post naar de Hoofdofficier van het Functioneel Parket in Den Haag. Er is geen foto van de dode mus beschikbaar en mijn stuk komt dus niet op de Achterpagina. Ik breng de 700 woorden terug tot 100 (met dezelfde boodschap) en stuur het naar ik@nrc.nl. 's Avonds spreek ik over kraaien op het Crossing Border festival bij gelegenheid van

LINKS:
HET AFSCHieten VAN EEN
MUS IN LEEUWARDEN
IS WERELDNIEUWS.
ONDER:
'IKJE' OP DE ACHTER-
PAGINA VAN NRC
HANDELSBLAD
VAN 17 NOVEMBER 2005

* [C.W. Moeliker is hoofd communicatie & collectie van het Natuurhistorisch Museum Rotterdam; e-mail moeliker@nrm.nl]

de onthulling van de reusachtige zwarte kraai van Florentijn Hofman op het Haagse stadhuis. Mijn 'ikje' op de Achterpagina van NRC heeft aandacht getrokken: een verslaggever van Radio Rijnmond weet me in Den Haag te vinden en mijn mobieltje trilt doorlopend. Men wil weten waarom we de Dominomus willen hebben. Ik put uit ons officiële verzoekschrift: 'Het zou zonde zijn als deze huismus, wiens onfortuinlijke dood zoveel emotie heeft losgemaakt in binnen- en buitenland, niet behouden zou blijven in een museumcollectie. Het NMR neemt die behoudstaak graag op zich en zal de geconserveerde vogel opnemen haar collectie 'vogels met een verhaal' en in de komende grote Huismustentoonstelling exposeren ter illustratie van de grenzeloze liefde die Nederlanders klaarblijkelijk voor deze vogelsoort hebben.'

Vrijdag 18 november Sta een paar kranten te woord, waaronder de Morgen uit België. Het Parool stelt kritische vragen: "Is de ophef over een dode mus niet schijnheilig?" Ja ook, als er een rat of een meeuw was doodgeschoten had er geen haan naar gekraaid, de mus is lief, aibaar en gaat in aantal achteruit. "Maakt u zich niet schuldig aan lijkenpikkerij?" Ook dat kan ik niet ontkennen, als conservator doe ik eigenlijk niet anders, het is mijn werk. Vogelbescherming, zo lees ik in de krant, heeft gisteren het 'Actieplan Huismus' gepresenteerd. Ze hebben het moment slim gekozen. Het lijkt erop dat de Dominomus niet helemaal voor niets gestorven is: er is nu ook veel aandacht voor de dramatische en snelle teruggang van de hele Nederlandse huismuspopulatie. Die aandacht is goed voor de mus. 's Avonds zap ik even naar de uitzending van Domino Day. Ik hou het niet lang vol.

Donderdag 8 december Bingo! We ontvangen een schriftelijk antwoord

van het Functioneel Parket te Den Haag: 'Ik vind het een goed idee om de mus die voor zoveel ophef heeft gezorgd voor het nageslacht te bewaren. Om het dier aan u over te dragen zijn wel enige formaliteiten nodig. U kunt daarvoor contact opnemen met het Functioneel Parket te Zwolle, ...'. In dezelfde brief wordt gevraagd of wij 'wellicht ten overvloede' kunnen vaststellen of het inderdaad om een huismus gaat. Ik overleg met persvoorlichtster Valentine Hoen. Het Openbaar Ministerie brengt het 'nieuws' van de overdracht aan het NMR morgen naar buiten, samen met de beslissing om de mussenschutter een transactie (bekeuring) van 200 euro aan te bieden wegens overtreding van de Flora- en Faunawet. Ik besluit tot morgen mijn mond te houden en het sneeuwbal-effect zijn werk te laten doen. De enige die ik tip is verslaggever Jack Kerklaan van Radio Rijnmond. Samen met webmaster Jaap maak ik een tweetalig stukje voor www.nmr.nl. Het gaat morgen om negen uur online.

Vrijdag 9 december Jack Kerklaan staat al om acht uur bij mij thuis op de stoep met de Rijnmond microfoon. Hij heeft de primeur: de Dominomus komt naar Rotterdam. Rond negen uur regent het in het museum al telefoontjes van de pers. Secretaresse Olga weet iedereen efficiënt door te verbinden of aan de lijn te houden. Om tien uur is de dominomus (weer) nieuws op vrijwel alle websites van de landelijke media en op teletekst. Als door een wesp gestoken belt Harry Wijnandts: "Endemol zou mij terugbellen, maar heeft dat niet gedaan. Hoe gaan we het nu oplossen, die mus hoort toch in het Natuurmuseum Fryslân?" Ik leg uit dat dat nu een gepasseerd station is. Na enige discussie besluit Harry het erbij te laten. Prompt belt de Volkskrant met de vraag waarom de Dominomus niet in Leeuwarden blijft. Bijna flap ik eruit dat ze bij het Natuurmuseum Fryslân met open ogen hebben zitten slapen, maar ik bijt op mijn tong en draai om de hete brij heen. Voorlopig hebben we de mus nog niet in handen, en het kost mij moeite om de verantwoordelijke persoon van het Functioneel Parket in Zwolle te spreken te krijgen om de feitelijke

overdracht te regelen. Het is al bijna weekend als ik een telefoontje krijg: "Het is geregeld, u kunt contact opnemen met de betreffende opsporingsambtenaar, hij weet ervan." Ik bel direct met de vriendelijke BOA. We spreken volgende week donderdag af. "Kom maar naar Makkinga, dat scheelt je 50 km rijden. Ik heb daar een vakantiehuisje en een kerstbomenhandeltje." Een groter contrast tussen het officiële OM en deze

kodebeier is haast niet mogelijk. Associated Press heeft lucht gekregen van de nieuwe media-hype rond de *Domino Sparrow* en weet mij mobiel te bereiken. Het kost me enige moeite om 'Holland op zijn smalst' in het Engels te verwoorden. Thuis mail ik de enthousiaste verslaggever nog een foto, een link naar news.nl en het persbericht van het OM. Enige uren later verschijnt het artikel 'Domino-busting sparrow gets spot in museum' wereldwijd op news-sites (en in kranten). Mijn vrienden bij Improbable Research (www.improbable.com) doen ook een duit in het zakje met een leuk blog item: 'Dead birds of the world unite!'

Maandag 12 december Onze website krijgt een ongekend aantal hits uit Zuid-Amerika en Engeland. Het nieuws staat nu ook op website van de BBC en The Guardian komt met een goed verhaal: 'Sparrow joins raped duck in Dutch museum'.

OOK DE TOEKOMSTIGE BEWAARPLAATS VAN DE DOMINOMUS IS WERELDNIUWS.

LINKS:
DE VERS ONTDOOIDE DOMINOMUS EN HET BECELKUIPJE WAARIN ZE PRECIJS EÉN MAAND ZORGVULDIG BEWAARD IS.
[FOTO: KEES MOELIKER]

KOFFIE EN PAPIERWERK BIJ DE OVERDRACHT IN FRIESLAND.
[FOTO: JAAP VAN LEEUWEN]

RTL-boulevard komt langs voor een reportage, en 's middags zit ik bij Loes Luca in het programma 747-live. Van redactrice Mieke van der Linden krijg ik een Dominomus, met gelijkloidend opschrift. Ik voer een aardige e-mail correspondentie met Wout van der Meer, die samen met een paar andere enthousiaste Friezen een liedje over de Dominomus op cd heeft gezet. Ze willen graag komen spelen tijdens de overdracht. Het liedje is, met alle respect, niet om aan te horen.

Woensdag 14 december Het persbericht dat de overdracht van de Dominomus aankondigt, gaat in de loop van de middag 'naar buiten'. De meeste media kondigen aan om bij de aankomst in het museum aanwezig te zijn. Die Friese pers en Bild Zeitung kiezen voor de overdracht in Makkinga. Het belooft morgen een media-circus te worden. Samen met collega Jaap transformeer ik een aluminium fotokoffer in een hightech NMR diepvries-transportkoffer voor de Dominomus. Mijn lunchtrommel gaat dienst doen als sarcofaag.

Donderdag 15 december Om 9 uur stuurt Jaap de auto naar een tussen dennenbomen verscholen piggelmeehuisje. Janika de Gram (TV Rijnmond) filmt vanaf de achterbank. De BOA heeft de koffie klaar, gooit wat hout op het vuur en toont trots zijn verzameling opgezette vogels. Even later verschijnt de pers. Dan gaat een piepklein vriesvakje open: de Dominomus ligt netjes verpakt in een boterhamzakje in een Becelkuijpe naast wat kippenvleugels en ondefinieerbare etenresten. In de deur van de koelkast staat een fles Berenburg. Na alle gewichtige correspondentie had ik me de bewaaromstandigheden

anders voorgesteld, maar het vogeltje is hoe dan ook goed geconserveerd. De eerste inspectie leert dat het inderdaad om *Passer domesticus* gaat, een wijffe waarvan de linker vleugel ontbreekt. Na het nodige poseren met de mus tussen duim en wijsvinger, interviews ("Spreekt u Fries?") vraagt een blonde radioverslaggeefster van Omroep Fryslân) en een beetje papierwerk gaat de mus in mijn lunchtrommel tussen de koelelementen in de NMR-koffer. Om 10.30 uur rijden we weer richting Rotterdam. Mijn mobiele telefoon bewijst goede diensten. De redactie van Bild vraagt mijn eerste reactie: *Der Spatz lag im Eisfach. Ihm wurde nur ein Flügel abgeschossen. Das ist aber nicht weiter schlimm* zeg ik in mijn beste Duits. Bij Zwolle belt RTL-Boulevard: of we even met de mus langs Hilversum willen rijden. Dat lukt helaas niet want in Rotterdam wordt op ons gewacht. Om 13.30 uur rijden we voor bij het museum. Er staan drie camera-ploegen (NOS Jeugdjournaal, RTL-4 en ANP-video) en een schare fotografen op het bordes. Jack Kerklaan is weer de eerste die me aan het praten krijgt voor Radio Rijnmond. In het vogeldepot open ik de koffer en voer ik het zelfde toneelstukje nog een keer op: ja, het is een huismus, een wijffe, kijk de linkervleugel ontbreekt. Nog nooit zijn er zoveel foto's van een dode mus gemaakt, dat weet ik zeker. Het Jeugdjournaal heeft gelukkig tijd om er een mooi item van te maken. RTL wil ook 'de eend' zien.

Vrijdag 16 december Metro heeft in alle edities een levensgrote foto van de Dominomus op de voorpagina, en dat geldt ook voor de Telegraaf. Ook het AD en talloze regionale bladen hebben grote foto's met correcte informatie.

Zondag 18 december Ik wilde er niet te lang mee wachten, en gelukkig offert Erwin Kompanje graag zijn zondagochtend op voor het prepareren van de Dominomus. "Na het Bruijns boshoen is dit weer een hoogtepunt." zegt hij. Het geprie-

DOMINOMUS
PROMINENT OP DE
VOORPAGINA VAN
METRO VAN
16 DECEMBER 2005.

gel met scalpel en pincet verloopt voorspoedig, de schade aan de huid valt mee. Inwendig heeft het fatale schot in de nek en de borst wel een enorme ravage aangericht: een aantal wervels ontbreekt en het uitschot heeft de linkervleugel meegenomen. De buik is nog intact: inspectie van het ovarium en de eileider leert dat het een eerstejaars wijffe is. De maag is leeg, op een paar (lijn)zaadjes, wat kiezelgruis en een stukje slakkenhuis na. Ze moet honger gehad hebben. Het lijfje uit een oude, kapotte, opgezette geelgors krijgt een tweede leven als mussenlichaam. Wonderbaarlijk snel verandert Erwin een slap bundeltje natte veren in een opgezette mus. Het sokkeltje is een goedkoop kartonnen doosje met dominostenen. Een paar kopspelden houden de veervelden op hun plaats. De ingewanden en de maaginhoud gaan in een potje met alcohol, het Becelkuijpe wordt droog bewaard. Het ensemble krijgt catalogusnummer NMR 9989-0002269.[]

POSEREN MET DE DIEPGEVROREN DOMINOMUS
TUSSEN DUIM EN
WIJSVINGER.
[FOTO: NIELS WESTRA,
LEEUWARDER COURANT]

ERWIN KOMPANJE
PREPAREERT DE
DOMINOMUS.
[FOTO: KEES MOELIKER]

Veel van de media-aandacht voor de Dominomus is te vinden op www.nmr.nl/persmus.html. 'DE GROTE HUISMUS TENTOONSTELLING' die het NMR momenteel voorbereidt, opent op 14 november 2006. Pas dan zal de Dominomus aan het publiek worden getoond, in het rijtje 'beroemde mussen'.